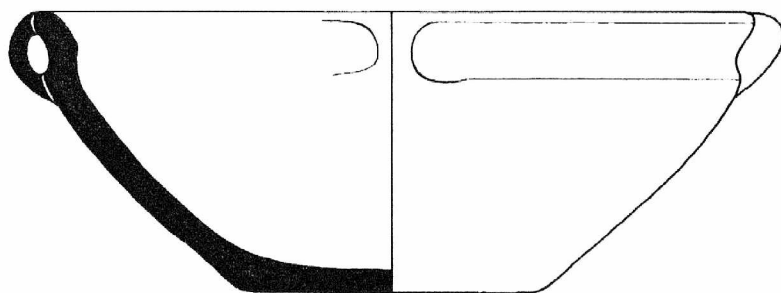

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1992

BRNO 1996

2.4. DOBA HALŠTATSKÁ A LATÉNSKÁ

ZJIŠŤOVACÍ VÝZKUM HRADISKA V MOKRÉM ŽLEBU NA KATASTRU MORAVSKÉHO KRUMLOVA (okr. Znojmo)

PETR VITULA, Archeologický ústav AV ČR Brno

V jižní části Krumlovského lesa, asi 1,5 km severovýchodně od Vedrovic, v údolí nazývaném Mokřý žleb, se nachází hradisko, které je dosud v literatuře uváděno jako Vedrovice - Mokřý žleb (KNIES 1889, 73; ČERVINKA 1902, 255, PODBORSKÝ 1972a, 48; týž 1972b, 108), přestože leží hluboko na katastru Moravského Krumlova. Terén, budovaný horninami Brněnského masívu, je zde velmi členitý díky někdejší poměrně husté, dnes však již neexistující vodní síti. V současné době je již jedinou stabilní vodotečí pouze hlavní potok, vinoucí se údolím ve směru S-J. Jeho četné přítoky v minulosti vytvořily zejména na pravém břehu řadu malých, ostře zařezaných údolí, svírajících při soutocích drobné, ale výrazné ostrožny. Jedna z nich má protáhlý, poměrně plochý, ledvinovitý půdorys s úzkou šíjí na SV konci, a ta přechází do strmého svahu směrem ke kótě 376 m n.m. Vlastní hradisko leží v nadmořské výšce 310-330 m n.m. a jeho akropoli tvoří v půdorysu přibližně oválné plató o rozměrech zhruba 90 x 20-50 m, obehnané po celém obvodu dosud výrazným příkopem, zbudovaným na terase ve svazích ostrožny. Veškeré zmínky o hradisku, včetně náskoků (KNIES 1889, 73, PODBORSKÝ 1972a, 48), se zatím omezily pouze na popis akropole, avšak při podrobnějším průzkumu lokality byla zjištěna existence druhého, vnějšího opevnění, které je nejvýrazněji patrné v místě přepažení šíje. Vzdálenost vnitřního a vnějšího opevnění je v tomto místě zhruba 50 m. Nicméně průběh vnějšího opevnění opět oválného půdorysu lze sledovat místy v celé jeho délce, a to i v nižších partiích svahů ostrožny. Rozloha hradiska je tedy podstatně větší než se původně uvažovalo (delší osa dosahuje délky kolem 300 m) a jeho vzhled se poněkud vymyká kontextu dosud známých malých hradisek, na nichž je doloženo pouze pozdněhalštatské osídlení (např. Morkůvky nebo Diváky na Kloboucku).

Zjišťovací výzkum hradiska, provedený v srpnu 1992, byl motivován jednak snahou získat poznatky o původním vzhledu opevnění a jednak snahou upřesnit datování osídlení pomocí reprezentativního souboru materiálu. Sonda I o rozměrech 32 x 1 m byla vedena v nejužší severovýchodní části k SZ se svažující akropole, souběžně s přepažením šíje, a to tak, aby mohly být prořaty dvě protilehlé části opevnění. Střední úsek sondy v délce 8,7 m, sledující část vnitřního prostoru akropole, byl vynechán a nebyl odkryt. Situace na obou stranách sondy byla značně odlišná. Na jihozápadní straně byla pod vrstvou lesní prstí pouze velmi tenká šedohnědá kulturní vrstvička, která ani na hraně plató nevykazovala znaky výraznějšího zesílení, které by dokládalo existenci valového násypu. Poté hrana plató přecházela v příkrý svah, přerušovaný terasovou úpravou, do níž byl zahlouben příkop s kulatým mísovitým dnem, původně široký asi 6 m a hluboký 1,5 m. Bylo zde tedy plně využito přirozeného terénního reliéfu s příkrými svahy a příkop nesporně pouze zvýrazňoval převýšení mezi terasou a hranou akropole, které ještě dnes dosahuje výšky 3,9 m. Valový násyp zde tudíž ani nemusel být. Přítomnost ještě lehké dřevěné opevňovací konstrukce dokládá nepřímo poměrně velké množství uhlíků v zásypu příkopu, stopy po kůlech na hraně plató však zjištěny nebyly. Jeden kůl, související zřejmě již s vnitřní zástavbou akropole, byl zachycen uvnitř, až 5 m od její hrany.

Zcela jinou situaci odkryla severovýchodní část sondy, protínající opevnění pouze v prostoru valu. Příkop na této straně již sondován nebyl. Vzhledem k tomu, že převýšení mezi terasou a příkopem a akropolí bylo v tomto místě podstatně nižší a povlovnější, byl zde zbudován valový násyp, jehož kamennou destrukci zachytila sonda pod vrstvou lesní prstí, a to v úseku, kde byl terén uměle

snížen téměř o 1 m. Tato úprava měla zřejmě zvýraznit převýšení valu, který byl původně nejspíše nad ní. Svědčí o tom skutečnost, že pod kamennou destrukcí byla do terasové úpravy zahloubena v půdorysu kruhová a v profilu kotlovitá, asi 150 cm hluboká zásobní jáma s množstvím keramiky a zvířecích kostí, včetně kamenných a kostěných nástrojů. Hlinitopísčité podloží vykazovalo znaky zvětralých hornin Brněnského masívu.

Při zevrubné obchůzce lokality byla zjištěna povrchovým sběrem nápadná kumulace keramických zlomků v J části hradiska, již mimo vlastní opevněný prostor akropole. Byla zde proto vyhloubeny dvě drobné sondy (II a III) zhruba o rozměrech 3 x 1 m, v nichž lesní prst překrývala až 50 cm mocnou, sytě černou hlinitou kulturní vrstvu s množstvím keramiky a zvířecích kostí. Ta je dokladem značné intenzity osídlení i mezi vnitřním a vnějším opevněním hradiska.

Během zjišťovacího výzkumu bylo získáno značné množství archeologických, osteologických i paleobotanických nálezů, plně korespondujících s materiálem, který vyobrazil již V. PODBORSKÝ (1970, obr. 33:1-6). Tyto nálezy umožňují datování monokulturního osídlení do pozdněhalštatského období, stupně HD Reineckova třídění, nejspíše do sídlištní fáze Jaroměřice-Křenovice (PODBORSKÝ 1972a, 24).

Literatura

ČERVINKA, I. L.

- 1902: Morava za pravěku. Brno.

KNIES, J.

- 1889: O některých předhistorických hradištích na Moravě. Časopis Vlasteneckého Spolku Mus. Olomouc 16, 71-77.

PODBORSKÝ, V.

- 1970: Jihomoravská halštatská sídliště - I. Sborník Prací Fil. Fak. Brno E 15, 7-102.

- 1972a: Jihomoravská halštatská sídliště - II. Sborník Prací Fil. Fak. Brno E '7, 5-54.

- 1972b: Pravěk Znojemska. Brno.

Suchgrabung auf dem Burgwall in der Waldflur "Mokrý Žleb" im Katastrgebiet Moravský Krumlov (Bez. Znojmo). In dem Krumlovský les genannten Wald liegt ein Burgwall, dessen Beschreibung und Abbildung wir J. KNIES (1889, 73) verdanken. Dieser erwähnt allerdings nur eine einfache Befestigung in Form eines ovalförmigen, noch heutzutage gut erkennbaren Grabens. Eine gründliche Geländeaufnahme stellte jedoch noch eine zweite, weniger auffallende Außenbefestigung fest, so daß die Ausdehnung des Burgwalls in Wirklichkeit beträchtlich größer ist, als ursprünglich angenommen. Unsere Suchgrabung sollte einesteils seine Datierung präzisieren, andernteils Aufschluß über sein ehemaliges Aussehen geben. Suchgraben I, der zwei gegenüberliegende Seiten der Befestigung durchschnitt, enthüllte auf jeder Seite eine andere Situation: im nordöstlichen Teil, wo der Höhenunterschied zwischen dem Graben und dem Rand der sanft abfallenden Akropolis wesentlich geringer war, kam unter der Steindestruktion des einstigen Walls eine terrassenartige Gestaltung des Geländes zum Vorschein, in die eine Vorratsgrube kreisförmigen Grundrisses eingelassen war. Zum Unterschied davon hatte man sich im südwestlichen Teil das natürliche Gelände relief zunutze gemacht: hier überragte nämlich die steil abstürzende Akropolis beinahe um 4 m einen 6 m breiten und 1,5 m tiefen Rundgraben, so daß man auf die Errichtung eines Walles verzichten konnte. Im Hinblick auf die vielen Kohlenreste in der Verschüttung des Grabens könnte man da event. die Existenz einer hölzernen Befestigungs-konstruktion in Betracht ziehen.

In den zwei kleinen, schon außerhalb der Akropolis gezogenen Suchgräben II und III stellten wir eine bis 50 cm starke Kulturschicht fest, die auf eine relativ intensive Besiedlung auch in dem zwischen der Innen- und Außenbefestigung liegenden Raum hindeutet. Im Verlaufe unserer Grabung wurde eine Menge archäologischer, osteologischer sowie paläobotanischer Funde geborgen. Sie machen es möglich die hiesige monokulturelle Besiedlung in die späte Hallstattzeit - in die Stufe Reinecke HD anzusetzen, entsprechend ehestens der Siedlungsphase Jaroměřice-Křenovice (PODBORSKÝ 1972a, 24).

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1992

Vydává:	Archeologický ústav AV ČR Brno Královopolská 147, 612 00 Brno
Odpovědný redaktor:	Dr. Jaroslav Tejral
Redakce:	Dr. Lumír Poláček, Marie Cimflová
Překlady:	Dr. Hochmanová-Vávrová
Jazykové úpravy:	Dr. Wolfgang Ender
Kresby:	autoři příspěvků
Na titulním listě:	keramická mísa z Otnic
Tisk:	Tiskárna Gloria, Rosice u Brna
Evidenční číslo:	ÚVTEI-73332
Vydáno jako rukopis:	450 kusů